

ZAMONAVIY AGROTEKNOLOGIYA

O'SIMLIK KARANTINI VA HIMOYASINING MUHIM OMILIDIR

Respublika O'simliklar karantini va himoyasi ilmiy-tadqiqot institutida o'tkazilgan "Zamonaviy agroteknologiya – o'simlik karantini va himoyasining muhim omilidir" mavzusida Respublika ilmiy-amaliy anjumani yosh olimlar, iqtidorli tadqiqotchilar uchun yangi imkoniyatlar yaratdi.

Anjumanda etirof e'tilganidek, qishloq xo'jalik ekinlarini zararkunanda va kasalliklardan himoya qilishda biologik mahsulotlarni ishlab chiqarish va qo'llash bo'yicha O'zbekiston dunyoda yetakchi hisoblanadi. Hukumatimiz tomonidan sohani taraqqiy ettirishga, yuqori sifatli, ekologik toza, zararkunanda va kasalliklardan holi qishloq xo'jalik mahsulotlari ishlab chiqarishga katta e'tibor berilmoqda. Agrar tarmoqni izchillik bilan ilmiy asosda rivojlantirish, maxsuldorlikni oshirishda esa institut olimlari erishayotgan yutuqlar bag'oyat salmoqlikdir. Bugungi kunga kelib yalpi qishloq xo'jalik mahsulotlarining 90 foizdan oshig'i biologik usul yordamida yetishtirilmoqda. Dunyoda oziq-ovqat mahsulotlari yetishmovchiligi yuzaga kelishi mumkin bo'lgan sharoitda qishloq xo'jaligidagi mavjud resurslar va imkoniyatlardan to'liq foydalanish, oziq-ovqat ekinlarini ikki-uch barobarga ko'paytirish va undan yuqori hosil olish, qishloq xo'jaligi sohasida yangi ish o'rinlarini yaratish va manfaatdorlikni oshirish juda muhimdir.

O'simliklar karantini va himoyasi ilmiy-tadqiqot instituti tomonidan o'tkazilgan anjumanning "Zamonaviy agroteknologiya – o'simlik karantini va himoyasining muhim omilidir" deb nom olgani ham bejiz emas. Bu masala nafaqat Respublikamizda balki dunyo miqyosida ham dolzarbligini yo'qotgani yo'q. Xalqaro anjumanda offlayn ishtirokchilar soni 205 kishini, onlayn ishtirokchilar soni esa

98 kishini tashkil etdi. Ilmiy anjumanda asosan 3 yo'nalish bo'yicha muammolaru masalalar muhokama etildi. Bular quyidagilar:

- O'simliklar zararkunandalardan himoya qilishda biologik, kimyoviy himoya tadbirlarining holati, muammolari va yechimlar;
- Oziq-ovqat xavfsizligida o'simliklar fitosanitar holatini yaxshilashga ilg'or texnologiyalarini joriy etish;
- O'simliklarni o'sishini boshqaruvchi preparatlar va gerbitsidlardan foydalanishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash.

Anjumanda taniqli olimlar o'z ma'ruzalari bilan chiqishi ko'pchilik e'tiborini tortdi. O'simliklar karantini va himoyasi ilmiy-tadqiqot instituti ilmiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosari O. Sulaymonovning "Qishloq xo'jaligida organik mahsulot yetishtirishda institutning tutgan o'rni", professor X.X.Kimsanboevning "Qishloq xo'jalik ekinlari zararkunandalarning entomofaglarni ko'paytirish va qo'llash istiqbollari va muammolari", professor Sh.Xo'jayevning "Pestitsidlarning bir-biriga mosligi va o'simliklarni himoya qilishda pestitsidlar aralashmalaridan foydalanish", professor N.Tufliyevning "Yaylov zararkunandalari va ularga qarshi kurashning bugungi kundagi holati", institut laboratoriya mudiri, q.x.f.n. N.Tillyaxodjayevaning "O'zbekistonda organik qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishning innovatsion texnologiyasini joriy etishning istiqbollari", O'rmon xo'jaligi ilmiy-tadqiqot instituti katta ilmiy xodimi, q.x.f.f.d. N.P.Muxsimovning "O'rmon va manzarali o'simliklar asosiy zararkunandalari va ularga qarshi kurash choralar", O'simliklar karantini va himoyasi ilmiy-tadqiqot instituti laboratoriyasi yetakchi ilmiy xodimi R.Janonovning "Yem-xashak ekinlarining zararli organizmlari va ularga qarshi istiqbolli kurash usullari", institut yetakchi ilmiy xodimi J.Raxmonovning "G'alla ekinlarining zararli organizmlari va ularga qarshi kurash" nomli maqolalari anjumanda ishtirokchilar e'tiborini tortdi.

Tadbirda Milliy kinologiya markazi mutaxassislari ham faollik ko'rsatishdi. Xalqaro ekspertlar, amaliyotchilar, professor-o'qituvchilar, tayanch doktorantlar, mustaqil izlanuvchilar, shuningdek, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtiruvchi va eksport qilayotgan klaster va fermer xo'jaligi xodimlar o'zaro fikr almashishdi. Shuningdek, mutaxassislari, talabalaru magistrlar qishloq xo'jaligi sohalaridagi innovatsion, fundamental va amaliy tadqiqotlar, xalqaro standartlarni joriy qilishning so'nggi natijalari bilan taniştirildi. Sohadagi yutuqlar tilga olindi, muammolar tahlil qilinib, muhokama qilindi. Tadbir so'nggida anjuman ishtirokchilari o'rtasida ilmiy hamkorlikni yanada kengaytirishga ham kelishib olindi.

Endi e'tiboringizga anjumanda e'lon qilingan ilmiy maqolalarni havola etamiz.

1-SHO'BA

O'SIMLIKLAR KARANTINI VA HIMOYASIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH VA ULARNING SAMARADORLIGI

УЎТ: 633.11; 632.4; 632.116.632.3

БУҒДОЙНИНГ 1000 ДОНА ДОН МАССАСИГА САРИҚ ЗАНГ (*PUCCINIA STRIIFORMIS*) КАСАЛЛИГИНИНГ ТАЪСИРИ ҲАМДА КИМЁВИЙ КУРАШНИНГ АҲАМИЯТИ

Орипов Дониёр Махаммаджонович,
қишлоқ хўжалиги фанлари фалсафа доктори,
Ўсимликлар карантини ва химояси илмий-тадқиқот институти Андижон минтақавий филиали.

Аннотация. Мақолада дала майдонларида учрайдиган буғдойнинг сариқ занг касаллигига қарши курашда кимёвий усуллардан фойдаланиш ҳамда касалликларга қарши кураш воситаларининг самарадорлигини аниқлаш асосида кураш чораларини такомиллаштиришда истиқболли препаратларни қўллаш, буғдой донининг 1000 дона дон массасига қайдаражада таъсир қилганлиги ва улардан фойдаланиш орқали дон ҳосилдорлигини сақлаб қолиш ҳамда сариқ занг касаллигига қарши қўлланилган кимёвий препаратларни 1000 дона дон массасига таъсирини аниқланганда AZOTE 320 SC, 32% К.С 0,3-0,4 л/га ҳамда Раума 490 к.э. 1,25 л/га+суспензия қўлланилган вариантларда назорат (ишловсиз) вариантыга нисбатан ўртача 13,1-13,5 г ни, ва эталонга нисбатан 9,6-10 г юқори самара олинганлиги аниқланган.

Калим сўзлар: тадқиқот, тажриба, вариант, фунгицид, суспензия, назорат, эталон, сариқ занг, зарарланиш, даража, касаллик, кимёвий кураш, 1000 дона дон массаси, самарадорлик.

Аннотация. В статье рассмотрено применение химических методов в борьбе с желтой ржавчиной пшеницы, встречающейся на полях, и применение перспективных препаратов при совершенствовании мер борьбы на основе определения эффективности средств борьбы. болезни, степень их влияния на массу зерна пшеницы на 1000 зерен и сохранение урожайности зерна и желтой ржавчины за счет их использования при определении влияния химических препаратов, применяемых против ржавчины, на массу 1000 зерен, АЗОТ 320 СК, 32 % К.С. 0,3-0,4 л/га и Раума 490 к.э. 1,25 л/га + суспензия (в среднем на 13,1-13,5 г по сравнению с необработанным) вариантом и эффективность на 9,6-10 г выше, чем у эталона.

Ключевые слова: исследование, опыт, вариант, фунгицид, суспензия, борьба, эталон, желтая ржавчина, повреждение, уровень, болезнь, химическая борьба, масса 1000 зерен, эффективность.

Abstract. The article discusses the use of chemical methods in the fight against yellow rust of wheat found in fields, and the use of promising drugs in improving control measures based on determining the effectiveness of control agents. diseases, the degree of their influence on the weight of wheat grain per 1000 grains and the preservation of grain yield and yellow rust through their use in determining the effect of chemicals used against rust on the weight of 1000 grains, NITROGEN 320 SK, 32% K.S. 0.3-0.4 l/ha and Rauma 490 k.e. 1.25 l/ha + suspension (on average 13.1-13.5 g compared to untreated) option and efficiency is 9.6-10 g higher than etolon. Key words: Methodology, research, experience, variant, fungicide, suspension, control, etolone, yellow rust, damage, level, disease, chemical control, weight of 1000 grains, efficiency.

Keywords: research, experience, option, fungicide, suspension, control, standard, yellow rust, damage, level, disease, chemical control, weight of 1000 grains, efficiency.

Кириш. Ҳозирги кунга келиб ғаллачиллик соҳасини ривожлантириш аҳолини дон ва ун маҳсулотларига бўлган талабини қондириш асосий мақсадлардан бирига айланган. Шу боисдан ғалла майдонларига сифатли ишлов бериш, касаллик ва зараркунандалардан самарали химоя қилиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади. Республикаимизнинг тоғолди ҳудудлари дала майдонларида учраётган буғдойнинг замбуруғли сариқ занг касаллигини тарқалиши ва ривожланиши ҳар йили кузатилмоқда.

Мана шу нуқтаи назардан келиб чиққан ҳолда буғдой далаларини касалликлардан химоя қилишда кимёвий препаратларнинг самарасиз қўлланиши ҳамда касаллиқнинг ривожланишида давом этиши билан бошоқли дон экинларига катта зарар келтирмоқда. Шу сабабли ғаллада сариқ занг касаллигини ривожланишини ҳисобга олиш, уларга қарши

кимёвий ишлов беришда фунгицидларни қулай вақтда қўллаш ва шу билан биргаликда янги усулларни жорий этиш бугунги кундаги долзарб вазифалардан бири ҳисобланади.

Буғдойнинг занг касаллигининг ривожланиши ўсимлик баргларида 1% учраганда ҳам дон ҳосилдорлиги ҳамда таркибидаги барча элементларнинг ривожланишига салбий таъсир қилиб, ўсимликнинг бўйи, бошоқ узунлиги, бошоқдаги донлар сони ҳамда 1000 дона дон массасига таъсир қилади [1].

Сариқ занг касаллиги инфекцияси +3°C ҳароратда ривожланишни бошлаб, буғдой баргларида минимал муддат 3 соат, оптимал 8 соатда биринчи уредоспоралар +10 °C дан +20 °C гача бўлган ҳароратда 11-15 кунда, ёки +5 °C да тахминан 25 кунда касаллик пайдо бўлади [2].

Сариқ занг касаллиги кўзгатувчиси замбуруғларининг тезлик билан тарқалиши буғдой майдонларида атиги 1%